

Մանկանի Թիֆլիս

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԵ ՎԵ ՄԻՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԵ

ԻՔԻՆՃԻ ՍԵՆԵ

1867 ՄԱՐՏ 27 ԲՈՋՈՐ ԻՐԹԵՍԻ

ՆԻՄԵՐՈ 311

Մանկանի Թիֆլիսը հաճախ 6 եանի սենեակ 300
նրանք վերելի, սենեակ գրքերի, բոթա փառադ տալի
իջնեակ օլարադ, 200 զ" օլարադ, այլը 100 զ" օլարադ,
դեղ, 45 ինչիսի օլարի 50 ար փառադ օլարադ ար:

Իսկանաթն պէտք օլարադ ինչ, ար-
րինքի տեղադր 3, իրինքի տեղադր 2,
վե իւնչիսիս վե օլարի տեղադրադ 1
էր զարադ արգանադ ար:

Մեքթապ վե սայիթ, Պէյ-օղլունա տօղլուն-ի լաւ
1867 Նիւմբերօլուն իսնեակ ԼԵՎԱՆԹ ՀԵՐԱՆՏ Թաղա-
նեանեակ, Կարապետ 8. Փանստունե կեանեակիսէ ար:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԹԵԼԵԿՐԱՖԻԿԵ

(Առանձին Բարձրագոյն)

Փարիս, 5 ապրիլ, ախշամըն սաաթ 5
վե 20 տաղըգասընտա.

Ապրիլ 5 բիաշար.

Էսհամը ումուսիյե.

Լօնտրա, գարանմը 29 1-4.

Փարիս, 6 ապրիլ, ախշամըն սաաթ 5
վե 40 տաղըգասընտա.

Ապրիլ 6 բիաշար.

Փարիս, 28-55. 28.

Լօնտրա, 27-1.

1865 իսթիգրադը 225. 225.

Իթալիանըն եիւզտե 5 ֆայիզի ֆօնտօ-
սու 51-70.

Փարիս, 5 ապրիլ, ախշամըն սաաթ 2
վե 50 տաղըգասընտա.

Ֆլորանտա թէվաթուր պուրուզունա
կէօրէ, պիր եէնի վիւքէլա թէրթիպ իթմէ-
լիք Մ. Մէնապրէանա իհալէ օլունմուշտուր.
Պէրլին զաղէթալարը, Ֆիլէմէնք տէվէ-
թինին, Լիւքսէնպուրկ չէրինի Ֆրանսանա
թէրք իթմէք, եախօտ սաթմադ նիյէթինէ
գարըն սէօյէմէքտէ տիրէր.

Բրուսիա տէվէթինին 50 միւսն թալէր-
լիք պիր իսթիգրադ իթմէսինէ գարար վե-
րիտիկի սահինէ չըգմըն տրը.

Սէօյէնտիկինէ կէօրէ, տիւվէլի մուադ-
գամանըն ընչէրի թահիլ օլունմաթըգա,
Լիւքսէնպուրկ չէրինին Ֆրանսանա թէրք
Բուսիա տէվէթինէ նէգարէն, իսթիմալ-
տէն օլամանադ տրը.

Բուսիա թապ օլունան Ժուրնալ տը
Սէն-Բէթթիպուրկ նամ զաղէթալա տօղլուն-
տուզունա կէօրէ, Տէվէթի ալիյէ թաթա-
ֆընտան, տիւվէլի սայիթէնին նասիաթլա-
րընա րուշի գապուլիյեթ կէօթէրիմէյիպ,
րէտտ իւզրէ ճէվապ վէրիտիկինտէն, ախ-
վէլի միւշարիլէյիւմա, մէսուլիյեթի Տէվէ-
թի ալիյէ իւզէրինտէ պըրադըչլար տրը.

Փարիս, 6 ապրիլ, ախշամըն սաաթ 6
վե 5 տաղըգասընտա.

Ապրիլ 6 բիաշար.

Էսհամը ումուսիյե.

Լօնտրա, գարանմը 28-1.

Իթալիա գապինէթօսունու թէնքի իթ-

մէքիք Մ. Բաթաղիյէ իհալէ գըլընմըն տրը.
Թէվաթուրէն սէօյէնտիկինէ կէօրէ, Ֆը-
րանսա տէվէթի Բրուսիա տէվէթինէ, քէն-
տի իւթիմաթօմունու, եանի սօն ճէվապըն
կէօնտէրէք, Լիւքսէնպուրկ տան տակէրի-
նի չըգարմանը թէքիթ իթմիշ տրը.

Պու թէվաթուր թահգըգա միւսթաճ տրը.
Փարիս, 6 ապրիլ, ախշամըն սաաթ 5
վե 50 տաղըգասընտա.

Պիւլիք գօրգու վե էնտիլէ վար տրը,
չիւնքի ճէնք օլաճաղը թէհտիտի չօղալմըն
տրը.

Ֆրանսըգ ֆօնտօսու 66-30 յէ տիւշմիւշ
տրը.

Գարանմը 66-95.

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱՆԻԼԻԿԵ

Ճիւմա իրթէսի կիւնքի Լէվանթտա
չէօյէ եաղըմըն տրը.

«Նասը քի պէեան իյէմիշ իտիք,
բէնճէմպիս կիւնիւ Տօլմա-պաղչէ սէ-
սէրայը հիւմսեոլունտա, Չաթը հազ-
րէթի իսիաֆէթբէնահի թահթը րիեա-
սէթլէրինտէ օլունպ, վե քեաֆֆէյի ման-
սըպտա վե մազուլ պուլունան վիւքէլայի
Ֆիլիսամ վե Սէրտարը Էքրէմ հազարաթը,
վե հաթթա զաթը հազրէթի մէշալիթ-
բէնահի հազրէթլէրի հազրը պուլուն-
տուզլարը հալտէ պիր պիւլիք մէճիս
թէճէմիւ իթմիշ տրը.

«Գալիէն սէօյէնտիկինէ կէօրէ, մէգ-
քիւր մէճիստէ, տիւվէլի մուազգամա
էլ չիւլէրի թարաֆընտան Պապը-ալիյէ Կի-
րիտ մէսէլէսի հազգընտա թագտիմ օ-
լունան թէքիթլէր իւզէրինէ թէգէքիւր
օլունունպ, վե ուզուն միւշապահաթտան
սօնրալիիրիտ գալղապընմըն միւ թարէքէ
թէպտիլ օլունմասը թէքիթինին գապու-
լինէ գարար վէրիմիշ, վե տիկէր թէք-
լիթլէր գաննէն ըտտ օլունմուշարտըր.

— Գանտիատան վիզանթին նամ Բուլ-
ճա զաղէթանա եաղըտըղընա կէօրէ, է-

սէրի-ճէտիտ նամ գօրվէթ իլէ օրանա
վասըլ օլան Հիւսէյին բաշա հազրէթլէրի,
անիտէ չէհրի մէզպուրտա պիր ումունմի
մէճիս թէճէմիւսի իլէ, եէնիտէն վէքիլ-
լէր ինթիսապ իթմէլէրինի էմր իյէմիշ
տիր. Մէրգու ման եէնի ինթիսապ օլուն-
նաճադ օլան վէքիլլէրին վալիթլէրի, իս-
թանպօլտա թէճէմիւսի իտէն վէքիլլէրին
մէմուրիյեթլէրինի գօլալանտըրմադ օ-
լաճադ տրը. Էյլէ պիր ումունմի մէճի-
սին տախի Բէթիմօտա թէճէմիւսի իտէ-
ճէկի հալաթիստէն տիր.

— Տիւնքի կիւն էմիյէթէ շաեան պիր
մահէլտէն իչիթտիկիմիզէ նէգարէն. Բու-
սիա տէվէթի սէֆիթի ժէնէրալ ինեաթիւ-
էֆ ճէնապլէրինէ պաշ իլ չիւք րիւթպէ
վե մէմուրիյեթի կէլմիշ տիր.

— Վ. կաթուղիկոս հազրէթլէրի տիւն-
քի կիւն Պէյ-օղլուն քիլիսէսինտէ, ճէօ-
մաթա վէտա իտիպ տուասընը օգու-
մուն, վե միլլէթին իսայր ու մէնֆաթը-
նա չալըչլա, վե հէր եէրտէ մէթէպլէր
քիւշաթինէ սայ ու հիմմէթ իտէճէկի
զըմնընտա եէմիլլէր իթտիկի իչիտիմիշ
տիր. Միւշարիլէս հազրէթլէրինին եօլ-
ճուլուզլարը եարընա գալմըն տրը.

— Պիգիմ Միւրտիշ եպիսկոպոս իլէ օ-
լաճադ մուհաքէմէմիզ եարընըն սաաթ
սէքիլլէնէ գալմըն տրը.

— Տիւնտէն շու պալեանէքի տիգգա-
թա շաեան թէլէկրաֆլարը ալմըն օլմա-
մըգ ճիհէթիլլէ, պու կիւն զաղէթամըզը
միւմըլին օլտուզու գալաթըրէն չըգար-
մադ իսթէտիկիմիզտէն, Մէճմունա ճէվա-
պընըն մապատի եարընա թէէիսիր օլուն-
մուն տուր.

— Ատանա, Իարըրութ, Սիվապ վե Գայ-
սէրիյէ հիւքիւմէթի մահէլլիյէլէրի տ-
լէյիլէրինտէ զաղէթալարտա եաղըլան

սույի հարեքեթիւրին պազուարը ճէրհինէ տայի տտիւի պահարար կէօրիւմէքտէ ի սէտէ, մէկ քիւր մէմէքեթիւրին տէօր տիւնտէն տախի, եէնիտէն եէնիյէ թաւաքըմըգա թէշէքիւրէր կէլիւիշ օլտու զուտտան, շիմիքի հալ տէրճէրինի թէ- էիւր իլէ աճիւտնէ վէ խալիսանէ Պապը- ալինին նազարը տիգգաթ վէ մէրհամէ- թինի տալէթ իտէրիգ, վէ շուտու տա- խի ունուլթմանը Հիւքիւմէթի սէնիյ- եէյէ տէրիսթըր իթտիւմէք նիյէթիւյէ իսթար իթմէքիւյէ քի, թիւրքիսմըգ է- հալիսի, հիւ պիւր վազըթտա միւշիւրէր, միւլթսարըրփլար, վէ գայիմմագամարա- լէյհինտէ տէյիլ, էն քիւլէք պիւր մէ- մուր ալէյհինտէ տախի թէհի եէրտէ թէշէքիւր վէ իիթիւրաեա չըգըշաճագ գատար քիւսթախըգ էսէրի կէօսթէրմէ- յիպ, անճագ պըշագ քէմիյէ տաեանտըգ- տան սօնրա, նիւաթը խայրիյէթաեաթը հազըթի Չըլուլահի իղթիգապընճա, եարըմ սէս իլէ սըզլանմանա ճէսարէթ իտէպիւմիշ տիր:

— Լէվանթ տա օգուհան շու հալաթիս- լէրի Մէճմուտտան ալարագ տէրճ իտէրիգ: Պէրուլթ, 20 մարտ:

« Վագաա Եուսուլթ Բէրադինին ազի- մէթինտէն սօլրա, Մարօնիլէր րահաթ տուրմագտա իտէլէրտէ, քէմալը թէէս- սիւլթէ պէեան իտէրիւքի, շիմիտէ Տիւրքիւլէր պէյնիտէ պիւր Ֆէսատ գայ- նամագտա տըր: Սայտա թարաֆընտան կէչէն կիւն վարիտ օլան խապէրլէրէ նէ- գարէն, Տիւրքիւլէր, վէ խուսուսիյէ Հասպէյա վէ իգլիմի Պիլան Տիւրքիւլէրի կէրէք Պէրուլթտա, վէ կէրէք մահալը սայիթէտէ քիւլիւլէթիլ գուրչուն սաչմա սաթըն ալմըշար տըր, վէ պուտա կիզի- ճէ վէ շիւքհէ տալէթ իտէճէք պիւր թարը իլէ: աղնաշըլան պու գատար սաչմա ա- լըշ ալ իչին օլմանըպ, իլա պուլարը է- ըրիթիպ գուրչուն տէօրմէք, վէ պաչգա պիւր խըզմէթտէ գուլանմագ իչին տիր: Կիւմիւլէք մէմուլըրը տախի, կիւմիւլէք- տէն գաչըրմա խայը պարուլթ էլէ կէչիւ- միշէր, վէ թապիւթիլէ պուլու միւրի- յէ գապթ իթմիշէր տիր: Պու մէքթու- պու եազան տէր քի, Պէրուլթտան Սայ- տայա օ գատար գուրչուն սաչմա կէլիւիշ տիր քի, ինսնըլըր շէյ տէյիլ տիր: վէ պու պապտէ մէմուլըրըն տիգգաթըրը- լըղընր տախի թապիպ իտէր: Կէրէք պու- հալ, վէ կէրէք 1860 մուգաթէլէսինէ տախիլ օլան Տիւրքիւլէրին պու թարաֆ- լարա կէլիպ գիւտտէճէ կէօրիւմէլէրի, Խորիսթիտան էհալիլէրինէ պիւլիւք էնտի- շէ վիւմէքտէ տիր:

« Մարտ 18 թարիսի իլէ Շամտան կէ- լէն պիւր մէքթուպտա տախի, շու վէճի իլէ եազըլը տըր: Պէլտէմիգտէ օլան իս- լամ մահէլէլէրինին տիւլարըրնտա պիւր թապըմ պասմա եաֆթալար կէօրիւլտիւ,

պու եաֆթալարտա եազըլը իտի քի, Կի- ըրիտտէ Եուսանըլար իսլամը իտամ իթ- մէքտէ տիրլէր, մալէրինի եազմա իթմէք- տէ, վէ տին ու տէվլէթ տիւլմէնլէրի ճէպասըգ գալըպ, կիթտիւքճէ ճէսարէթ քէսպ իթմէքտէ տիրլէր: Պու մագուլէ թահրիքեաթ իլէ, էհլի թաասիւլպիւն նէֆսանիյէթիւրի ալէվլէնտիրիլմիշ օլուպ, գիւրիտտէ տախի վաթմանընր սէվէր պիւր Օսմանը տէյի իմգա վար իմիշ: իսլամլար պու եաֆթալար իլէ աչըրը հիտտէթ քէսպ իթմիշէր տիր:

« Հէր նէ հալ իսէ, ինկիլիգ գօնսօլ- սու Մ: Բօճըրս, վալիի պէլտէնին տիգ- գաթընը պու մատտէ իւզէրինէ տալէթ իտիպ, վալի տախի պիւր թապըմ գաչա- մագ եօլարը կէօսթէրաթտէն սօնրա, իլը էվլէլ օ մագուլէ եաֆթալարը կէօր- միւշ օլտուլուտու ինքեար իտիպ, նիհա- յէթ սօնուհտա րէսմէն մալիւմաթըմ եօգ- տուր տիւրէք, հիւքիւմէթ թարաֆըն- տան տախի պաչգա իլանիւր նէշըրի վաթ- իթմիշ իսէտէ, իքի կիւն տիւր պուլա տա- յիւր պիւր շէյտէ կէօրիւլմէթիշ տիր: Պու Ֆէսատ ալէվի եալընըգ Շամտա կէօրիւլ- մէյիպ, տիւր մահէլէրէ տախի օրիւթթ իթմիշ տիր, վէ Շամ Մէտրապօլիտի, Գա- թանա թարաֆըրընտա տախի, Խորի- թիւտանըրն իսէվի ու ֆիւթուրինի միւ- պէյիլին պիւր թապըմ թահրիւթալ ալմըշ տըր:

« Մէքթիւպիւ եազան պաչգա պիւր շէյ տահա պէեան իտէր: Էնէղէ Պէտէ- վիւլէրինին, էքինլէր մէյտանտան գալը- մատըգճա Շամ էեալէթինէ տուլտուլէրի խայը վագըթտան պէրու մէմուլ իտի- պու ազըլա մագուլէն եասաղը շիմիքի վալի գալտըրտը, վէ Մէհէմէտ Էլտօգէ վէ ալիւնէլէրի Կէյլանա կէլտի, վէ Ֆէգալ վէ գապիլէլէրի Շամըն կիւն տօլուտու թարաֆընա եաթըլմայա պաչալտըլար, վէ պուտա հէմ ճիւլարըրը օլան իրիսթի- եանլարա մուճիպի քէմալը ֆիւթիւր վէ տէհէթ օլտու: »

Լէվանթ Հէրալտ տէր քի, պու լըրի մէքթիւպիւ եազանլար տախի էմնիյէթէ շայան քիմսէլէր տիր: Պիլըլէր Լէվանթ գատար էմնիյէթ իթմէյիգ, լաքին հիւ, պիւր շէյտէ եօգ տէյէմէյիպ, սահիհ խա- պէրլէրէ գատար, մուհայեթ օլարագ տէրճ իտէրիգ:

Հանեա 22 մարտ 1867:

« Արգատի նամ Եուսան վաթօրու թու- թուլմուշ տէյի պիւր թէվաթուր կէպիւշ իսէտէ, Օսմանը տօնանմասընր իսթիհ- գա իթմէք նիյէթի խապիսէսի իլէ Բուճ- լարըն պիւր իճատը օլտուլու անլաշըլմըշ տըր:

« Հագըգաթէն տէրիմ, Կիրիտ էհա- լիսի, ճէգիւրէյի իսլալ իթմիշ օլան թահ- ըրիլէրտէն պըգմըշ օլուպ, նասը քի պուլտան էվլէլ պիւլտիրմիշիմ տիր, էճ-

նէպի կէօնիւլիւլէրի իլէ գալմըշ օլան- լար անճագ պիւր գաչ էչգընա իլէ վէրկի- ճէ պօրճըլ պուլուտան քիմսէլէրտէն իպարէթ տիր, քի մէգքիւր իքի գըսմ էչիւսարն շու գարըշըլըղը ուզուլ միւտ- տէթ օիւրտիւրմէք իչին Ֆայիտէլէրի վար տըր:

« Շիմտիլէրտէ սիւահ թահթընտա պուլուտանլարըն սաեթըր բէք ազ իսէտէ, պու ճիւմէ իսթիլալըն եէնիտէն քէսպի ազամէթ իտէճէկինէ տայի բէք չօգ թէ- վաթուրլար նէշը իթտիրմէքտէ տիրլէր: վէ պու իսէ էհալինին իսէյի ու էնտիշէ- սինի մուճիպ օլուպ, թէքըրարէն ճէգիւրէյի թէլըք իլէմէք միւրատ օլուտմագտա, վէ պու աղըլու էն գիտտէ, ըրիպէլթէ նէգա- ըն, գօրպալարըն բէք չօգ կիտիպ կէ- մէքտէ օլտուլու Աթօգօրօնա նահիյէսի էհալիսինտէն իգհար օլուտմագտա տըր:

« Հալ պու քի, Մուրախիսա բաչա հազըթէթիւրի լազըմ կէլէն թէտապիւրէ թէշէպիւլա իտէրէք, հէր հալտէ իգ- թիպսընտա հազըր պուլուտմագ իւզըն, Բէթիմօեա պիւր պէօլիւք տասքիւրի Շա- հանէ իրսալ իլէմիշէր, վէ տասքիւրի Շա- հանէ պուլուտան մահէլէրէ իրսալի իմ- տատ իլէ իսթիհքեամ վէրտիրմիշէր տիր:

« Պիւր գաչ կիւն տգտէմ, Սիւտանա պիւր Ամէրիգա գաթաղը կէլիւիշ, վէ սէյ- լէնտիլինէ կէօրէ, Ամէրիգա գօնսօլսու Մուրախիսա բաչա հազըթէթիւրինէ միւ- րաճաթ պիւրլէ, Եուսանա կիթմէք միւ- րատ իտէն ֆամիլեալարըն մէգքիւր գաթագ իլէ կէօնտէրիլմէսի պապընտա միւսաատէ օլուտմասընր իսթիտա իլէմիշ իսէտէ, միւշարիլէյհ հազըթէթիւրի թարաֆընտան գապուլ օլուտմագըպ, « Էկէրէլ ճէգիւրէլի թէլըք իթմէք իսթէյէն ֆամիլեա վարի- սէ, անէրի թաչըմագ իչին, Հիւքիւմէ- թի սէնիյէնին վաթօրլարը պուլուտու- ղու ճէվապընր վէրմիշ տիր:

« Տիւնքի կիւն զօրպալար Աթօգօրօնա- տա պուլուտան տասքիւրի Շահանէ ֆըրգա- սընըն չալըգաճըլարը իւզէրինէ հիւճուճ իթմիշէր իսէտէ, մէյտանը մուհարէպէ տէ մէվթա վէ մէճրուհ պըրագաթագ, կէրի չէքիլմէյէ մէճպուլ օլմուշար տըր:

Գալիէ:

— Որվիւ տէ տէօ Մօնտ նամ ղազէթա- տան խիւլասա իտիլէրէք, կէչէն կիւնքի Լէվանթտա շու աթիտէքի պահա օգուլ- մուշ տուր:

« Շարգըն ահվալի հալեա թէհիլքէլի իտէտէ, պիլգ եինէ էօյլէ մէմուլ իտէրիգ քի, պու խուսուս տիւվէլի մուագգամա պէյնիտէ պիւր նիգա հուսուլինի մուճիպ օլմանեաճագ տըր:

« Պրանսա իչին էն գիւտտէ թէտապիւրի վէ էն գիւտտէ մէհարէթուլ պիւր բօլի- թիգա թարիգի, Շարգ միւշազալարըն- տա, հէր շէյտէ իլէրի տիւշմէք վէ միւ-

տախտէն իթմէքիկէ ածէլէ իտիւմէքմէ վէ
քէնտիւթը իշին հիշ պիր սահիհ մէնթա-
աթը իթթիթագը մուծիւ օլմաեաճագ
օլան մուսահէտէ ճիւլէլէրինէ պաշլամագ
Ֆուրսաթընը օրստա արամամագ տըր :

« Եարգտա տայիմա գարըքըքըք պու-
լունմասընտան մէնթաթը օլան էկէր պիր
տէվէթ վար իսէ , օ տախտի հազըգաթէն
Բուսիա տըր : չեւնքի մէքքիւր գարըքըք-
քըքար , Բուս տիպլօմաթարընա , արգու-
լէրինճէ , պիր իշ իւսթիւնտէ տիրէր կի-
պիր պիր հալու հէյեթէ քէսպիթտիրիպ ,
1866 տան պէրու Պապը-ալի իւտիւլէլի
մուազգամա պէյնիտէ պուլունան իւն-
սիյէթ թարգընը գարըքըքըքմաղա վէսիլէ
վիլմէքտէ տիրէր : Զիրա մէքքիւր թա-
րիստէն պէրու շու թարգ իւնսիէթ իյէ
թիւրքիանըն բօլթիթագը , էվրօպանըն
իթթիթագը հուզըլունա գօնուլունա օ-
լուպ , վէ եալընը պիր փէվէթին թէէս-
սիրի մախսուսի զայրէթլէրինտէն էմին
գըլընմըջ օլտուղունտան , տայիմա պու-
թարիգ Բուսիա տէվէթինէ զաեթլէ
մուզիրը կէօրիւնմիւլ , վէ հազըգաթէն
տախտի շու թէպէտտիւլաթ էն գիստէ
անըն թէէսսիրի թաղիլինի մուծիւ օլ-
մուշ տուր : Եարգ էեալէթլէրինի իւ-
լալ իթմէք , վէ պատէ հու անըն րահաթ-
լանմասը իշին քէնտիւթին էլգէմիյէթլինի
կէօսթէրմէք տախտի , Գըրըմ մուհարէպէ-
սիստէն հասըլ օլան մէնթաթը հիշէ չը-
գարմաղա , վէ 1856 ահտնամէլէրինի պօ-
գուլմասը թէտարիքինէ էվէյիճէ պիր
թարիգ իտի :

« Եունա իյի տիգգաթ օլունմալը տըր-
քի , Բուսիա , Տէվէթի ալիյէնին խարա-
պընտան հասըլ օլան միրասը տէրհալ է-
լէ կէչիւմէյէ միւլգթէտիր օլմաեաճագ
ղընտան , քէնտի վիւքէլասը տախտի պիր-
տէն պիրէ Պապը-ալիին տիւլմէսիյի
արգուլէմէքտէ տիր : Բուսիա քէնտի
բօլթիթագը իգթիթագսընճա մէմալիքին
խրիսթիան էհալիսիին մուարազալա-
րընա ալօգաթ օլմագըլը , վէ խաթթը-
Հիւմաեուլուն թէքմիլէն իծրա իթմէմէ-
սի իշին Պապը-ալիէ սիթէմ իթմէքիկի
տահա զիյատէ սէվէքտէ տիր :

« Մէքքիւր գանուն 33 պէնտտէն ի-
պարէթ պուլունտուղու հալտէ , նըսթըն-
տան զըյատէսի իծրա օլունմուշ տուր ,
պունլար օլ պէնտլէր տիր քի խրիսթի-
ան թայիթլէրինին իտարէսիին , անլէ-
րի թաղիլի գըլմագստա օլան աթիգ րու-
հանի կիւրուհու հիւքմիւնտէն գուր-
թարըպ , ճիսմանի իտարէլէր թահթընա
վագ իտէրէք , անլէրէ « միլէթլէք » սը-
ֆաթը վէրմիշ տիր :

« Եիմտիյէ գատար կէրի գալմըջ օլան
պէնտլէր իսէ , պաշլըճա , գալմանին ահ-
քեալմընտան զիւտաէ գուլվէթլի օլան
« ախլագ » եախտ « ատէթլէր » մէվգըլի

իծրաեէ գօնուլմասընա մանի օլմուշար
տըր :

« Հաթթա , ալթը տէվէթլէր խաթթ-
թը-Հիւմաեուլուն թէքմիլէն իծրասընա
նէպարէթ իթմէք իշին հիշ պիր վագըթ
պիրլէշմէմիլէր տիր : Եուն նիեթթտէ Պա-
պը-ալիէ պիր իթթիթագ հարէքթէ օ-
լունմասընը Բուսիաեա թէքիլի օլունտա ,
իթէ ուն սէրմէքտէ , վէ եախտ ուզուն
միւտտէթ սիւրէճէք ճէվապար վէրմէքտէ
տիր , մէսէլա , խրիսթիան էհալիսիին ահ-
վալը հազըքնտա վէ խաթթը-Հիւմա-
եուլուն թէքմիլ իծրա օլունմաճարըն-
տան նէ » թէէսսիր բէյտա օլտուղունա
տայիր մալիւմաթարա միւհթաճ պու-
լունտուղունու , վէ պինաէն ալէյհ տա-
հա վագըթ կէչմիսիին իգթիթագ իտէճէ-
կինի պէեան իթմէքտէ տիր :

« Պիր տէվէթին ածէլէ իտիպ , վէ թէտ
պիրսիգճէ հարէքթէ իթմէսի իլէ պիր գաթ
տահա եարտըմ , վէ Եունան թարաթկիրլէ-
րի օլան գօմիթլէրտէն մուալէնէթ պուլ-
մագտա օլան Բուսիանըն շու թահաի Ֆէնտ-
լէրինէ գարըք , կէչէն կիւլլէր Լօլտար
գամարասընտա օրօ Տէրպիլին թէհամիլ-
իտէմէկիպ , եալընը թիւրքլէրէ գարըք ,
էլրօպանըն էքքեարընը թահիլէր իթմէքտէ
վէ Եարգտա էսէֆէնկիզ հալըն վուգու-
լինէ սէպէպիյէթ վիւլմէքտէ օլանլարը ,
հազգանիյէթ վէ ինսաթա տալէթ իթ-
մէսի , պիրճէ հազգըլ տըր :

« Եուն տախտի գալիէն սէյլէնմէքտէ տիր
քի , Պրանտա Տէվէթի-ալիյէ իւզէրինտէ
սուլա մէյեալ պիրնիյէթ կէօլմէքտէ իմիշ ,
Պապը-ալի , Սըրպ գալէլէրինի պօշլաթմասը
իլէ , Սըրպ վէ Տէվէթի-ալիյէ պէյնիտէ օ-
լան սօն միւլկիւլաթ տէֆ իյլէմիշ տիր :
վէ սէյլէնտիլինէ նէպարէն , թիւրքիանըն
սէրվէթինի մուծիւ օլուպ , տահա գի-
եատէ Ֆայիտէլի սուրէթտէ էվրօպալը
պահպ սէրմայլէրին մուալէնէթլինի տա-
վէթ իտէճէք օլան պիր մէսէլէ տախտի ,
եազընտա հալ օլունմաճագ իմիշ , եանի ,
էճնէպի թէպաասընտան օլան խրիսթի-
եալարա , թիւրքիատա միւլք սահպի
օլմագ իմթիւտաղընա գարար վէրիլէճէք ի-
միշ : չիմտիլէրտէ թիւրքիա իշին իծրա ի-
տիլէճէք էն սահիհ թէգատտիւմէրտէն
պիրիսի , շու իհսան օլաճագ տըր տէ-
նիլսէ սէգա տըր :

ՊՈՒԼԱՐԻՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մ... 309 ...

Ընդ հանուր ժողովէն ընտրուած , Պուլղար
անգամներէ բաղկացեալ (մէճիւ) մը իրեն
պիտի օգնէ . աս (մէճիւսին անգամներէ թա-
գաւորութեան տարեկան հաշուեկշիռոյն (պիւ-
ճէ) եւ օրինաց կարգադրութեանը պիտի
մասնակցին փոխ-արքային արտօնութեամբը
Ազգ . ընդհանուր ժողովը , Պուլղար ժողո-

վուրդը պիտի ներկայացնէ . եւ ժողովուրդը
պիտի ընտրէ գանոնք , ընտրութեան մաս-
նաւոր օրէնքով մը : Իրաւունք պիտի ունեն-
նայ կառավարութեան ներկայացուած առա-
ջարկութիւններուն վրայօք վիճաբանելու , եւ
կառավարութեան պաշտօնեայնեը հաշիւի
կանչելու , կառավարութեան պաշտօնեայնե-
րուն ըրած գործողութեանց խառնուիլ , եւ
վրանին հսկել եւ վերակացութիւն ընելու :
Մէճիւսին կողմանէ անոր ներկայացուած օրի-
նաց առաջարկութիւնները ընդունել ու կամ
մերժելու : Նահանգին հաշուեկշիռը վաւե-
րացնելու : Պուլղարաց օրէնքովը բոլոր դա-
տերը պիտի կտրուին : Թագաւորութիւնը ի-
րաւունք պիտի ունենայ յատուկ աղբային ,
անկախ բանակ մը ունենալ մասնաւոր օրէն-
քով մը կազմուած , Պուլղարաց դրօշակը կը-
րելով , եւ Պուլղար պաշտօնատարաց հրա-
մանատարութեանը տակ . եւ պարտականու-
թիւն չունենալով Եւրոպայէն դուրս ծառա-
յելու : Տարուէ տարի որոշեալ դուժար մը պի-
տի վճարէ արքունական գանձին , քաղա-
քացիք ազատութիւն պիտի վայելին բոլոր
քաղաքական խնդիրներու մէջ , ուղաճին
պիտի տպագրեն , ժողովներ (միթինքներ)
պիտի գումարեն , եւ այլն :

Պուլղարաց եկեղեցին պիտի վերահաս-
տատուի , բոլոր միւսներէն ազատ եւ անկախ
ըլլալով , Ուղղափառ եկեղեցի Պուլղարաց
տիրողոսով . ազգին կղերին մէջէն Երեսիո-
խանական ժողովով ընտրուած Պատրիարքի մը
վարչութեանը տակ , որուն պիտի օգնէ մէկ
(սինօթ) « ժողով » մը աշխարհական եւ կը-
րօնականներէ բաղկացեալ նոյնպէս Ազգ ,
Երեսիոխանական Ժողովէն ընտրուած :

Աս դրութեան ներքեւ « Աղերսագիրը »
կը խոստանայ նորին վեհափառութեան վեց
միլիօն Պուլղարաց նեցուկը բոլոր թշնամաց
դէմ , Թէօաղօնիկէն (Սելանիկ) սկսեալ
մինչեւ Սերվիոյ (Սըրֆ) սահմանագլուխը .
եւ թէ ինչ ատեն Հունկարիան (Մահմադա-
տանը) Ալստրիոյ , եւ Ալճէրիան (Ճեզայիրը)
Գաղղիոյ , նոյնպէս պիտի ըլլայ Պուլղարի-
տանը Օս . կառավարութեան , այսու ահա-
նայնիւ Պուլղարաց շահերը Օսմանցոց հետ
պիտի միանան եւ մէկուն թշնամին միւսին
ալ պիտի սեպուի , եւ նոյն Աղերսագիրը
կը հաստատէ թէ ազգային ինքնօրինութիւնը
այսպէս հաստատուելէն վերջը , Գրան ապա-
հովութեանը համար աւելի արժէք պիտի ու-
նենայ քան թէ բոլոր արտաքին խոշոր խո-
շոր խոստմունքները :

Պուլղարաց անկախութիւնը ճանչնալով ,
որ միայն ազգին հին իրաւունքները կը
հաստատէ , կըսէ նոյն գրութիւնը , Յոյն կը-
ղերը չկրնար իրաւացի կերպով վշտանալ :

« Աղերսագիրը կը վերջացնէ խնդրելով
քաղաքական խնդիրներու համար ամբաս-
տանուած Պուլղարներուն ազատութիւնը ,
ժողովուրդէն ընտրել « Սահմանադրական ժո-
ղով » մը անյապաղ հաւաքումը , Պուլղար-
ներուն եւ գերագոյն կառավարութեան հետ
ունեցած ընդհանուր յարաբերութիւնը կար-
գադրելու համար :

Ահա ասանկին վերջին օրերու մէջ տե-

նուաժարեւելեան Է ազգային զգացման ար-
տայայտութիւնները :

ԼԷԷՆԻ .

— . . . Խմբագիր .

Աստուածային արդարութեան բազուկը
ծանրացաւ մեր վրայ , եւ այս տարւոյ նոր
օրինակ սովոր՝ որ Տաճկաստանի շատ դաւաճաց
մէջ առ հասարակ ծաւալած է . առաւել քան
զամենայն Նիկոմիդիոյ չըջակայ գիւղօրէից
հայ որերոյն վրայ իւր անողոք դառնութիւնը
թափանցեց չեղործեց . Ասան որոյ թշուառ
որբոց եւ այրեաց աղիողորմ ճիւղեր երկին-
քը ելան բարձրացան , տեսաւ Արարիչը այն
ծառայն՝ որ յուսահատեալ կաթուածահար
անկողնոյ մէջ կը տառապի , զուարթագին նայե-
ցաւ բարձունքէ այն աղախնոյն վրայ՝ որ իր ան-
տուաղ օրիորդին արտասուացը չհանդուրժելով
պարանաւ զինքը խեղդամահ ընելու տրամադ-
րութիւնն ըրած էր , եթէ անմիջապէս դրա-
ցիք վրայ հասնելով չարգելելն զանկաւ . .
Եւ իր անշափ մարդասիրութեամբը զթալով
հայ տառապելոցս՝ զարթոյց Ձեր ազգասէր
ողին , շարժեց ձեր հզօր գրիչը եւ այլոց ,
որով համայն աշխարհի լսելի ըլլալով , քրիս-
տոնէական բարեպաշտութեամբ զարգացեալ
փափուկ սիրտերը զգացին , թունդ առին , եւ
խակոյն ամեն կողմերէ փութացին դրամական
ողորմութիւններ տեղալ մայրաքաղաքիդ մէջ
կազմեալ երջանիկ Յանձնաժողովոյդ գոգը :
Պատուական եւ սուրբ է արդարեւ Յանձնա-
ժողովոյդ պաշտօնը եւ երանաւէտ , վասն զի
եթէ փրկչին վճռոյն համեմատ գաւաթ մը
ուկ չուրը վարձաւորելի է , ո՞րչափ եւս առա-
ւել արժանի էք դուք անշուշտ երկնատուր
մեծամեծ շնորհաց ձեր դիւցազնական առա-
քինութեամբ , որ բազմաթիւ հայկազն ըն-
տանեաց աւուր պարէնիկը կը հայթայթէք
այսօր , որ փոքր մի եւս սովամահ պիտի կո-
րնչէին : Իսկ արդ փոքր ինչ ոգի առնելով
ձեզ Մեծարգոյ Տնարգդ պարտին իրենց հեղ-
ձամղձուկ կեանքը , եւ նոյն վայելած կենաց
զօրութեամբ թէ նուիրատու վեհ բարեբարաց
եւ թէ խնամակալ յանձնաժողովոյդ մեծանուն
անդամոց մասնաւորապէս տեղւոյս աղքատին
ի խորոց արտի մատուցած անկեղծ շնորհա-
կալեաց արձագանգը հնչեցունելով , պատ-
շաճ կը համարիմ քանի մը խօսքերով ձեր
միտքը զրազեցնել առ վայրկեան մի : Քանզի
այս առաջին անգամն է որ հրապարակական
թերթի մը քանի մը տողերուն մէջ յատուկ
պատգամաւորութեան մը առթիւ գիւղիս յի-
շատակութիւնը կը տեսնենք , որոյ անանկ-
ները 75 քիլէ ցորենի ողորմութեան մասնա-
կից ընելու որչափ որոշումն ու գործադրու-
թիւնը ըրիք . ստուգիւ անոնց բազմութեան
համեմատութեամբ իւրաքանչիւր հոգւոյ եր-
կօրեայ ուտեստմի է , քանզի Պաղչէճիկի , Օ-
վաճըզի եւ Տէօնկէի ժողովուրդք արդէն
ինչ եղանակ կեանք եւ ներկայս որպիսի ձա-
խորդ արկածներով աղքատութեան ճիրանին
մատնուած են՝ չէ՛ տեղւոյս հասարակութիւնն
ալ համանման կենաց եւ նմանապիշտ տա-
ռապանաց ենթակայ եղած է , վասն որոյ եւ
անոնց հաւասար գթութեան եւ համակրու-
թեան արժանի :

Գիւղիս նիւթական վիճակին վրայ խօսել

լէն զինի՝ նորին դաստիարակութեան հանգա-
մանացն՝ ալ կարճ ակնարկ մը ընել , որ ա-
ռաւել փափաքելի եւ սիրելի է ձեզ , պարտք
կը համարիմ : Գարոցիս մատաղ երամբ ինչ-
պէս մարմնականին՝ առաւել եւս մտաւորաբ-
նշդեան պէտք ունի , 200 ի չափ մանկունք
հասարակ ընթերցանութեան , եւ ունեւ
քերականութեան , թուաբանութեան , քրիս-
տոնէական վարդապետութեան , սրբազան եւ
ազգային պատմութեանց կը պարապին , բայց
ցաւալին այս է , որ անոնց մեծ մասը աղքատ
ծնողաց որդիք՝ դասագիրքերէ ալ զօրկ մը-
նացած են , մինչդիւս ասոնցմէ դուրս շատերը
քերական եւ հեղարան առնելու անգամ
անկարող դասարկասուն կը թափառին փո-
ղոցները : Ի՞նչիւ թէ մեծապատիւ բարե-
բարաց գործով զրդելով՝ ասոնց անուսկա-
ցութեան վրայ ալ դարման մը ընելու բա-
րեհաճէին :

Եւ զի՞ եւս խորհրդոյս ուշադրութեան
առաջը ազգին միակ յոյս ճանչցուած յարկ
մը եւ հասարակաց գործոց եւ կառավարու-
թեան հոգատարութիւնը արժէքի ինչալը յի-
շելով ձեր ազգասէր սիրտը ճմլեցունեմ եւ
խռովեմ , քանզի անոնց մեղկութեան պատ-
ճառաւ ամէն ոք մեծ եւ փոքր ըստ հաճոյից
շարժելով՝ ծուլութիւն տիրած է վրանին , եւ
ժամանակէ մը ի վեր սկսած են ստակով
թուղթ՝ թափու միասակար խաղեր խաղալով
ժամանակին կօրնցունել , որոնց եթէ խոր-
հուրդը հետամուտ լինի զսպելու՝ կամ ինք-
նին , կամ ոստիկանութեան ծանուցանէ ,
այնպիսիք շուտով զգաստութեան եւ ուղ-
ղութեան կուգան : Կը խնդրեմք . . . Խմբ-
ագիր , գրութիւնըս լրագրոյն մէկ թուոյն
մէջ տաճկական թարգմանութեամբ ընդու-
նելու բարեհաճիք , որով մնամ Ձեզ շնորհա-
կալու :

1867 մարտ 14 . Արաւանպէկ ,

* * *

— . . . Խմբագիր

Այն ինչ չարաթօրեայ Մէճմուլայի արեղ-
ցըրեղարանութիւններովը կը քօնուէի , ու
տեսած երազներուն վրայ կը խնդայի , ահա
յանկարծ կէտ մը ուշադրութիւնս գրաւեց ,
կէտ մը որ Հայ Ազգին , Հայ Խմբագրաց , եւ
Հայ Լուսաւորչական կաթողիկոսին ան-
պատուութիւնը կը պարունակէր :

Սարսեցայ վայրկեան մը , քոտմեցայ , եւ
քիչ մնաց բոլոր յոյսերս յօդս պիտի ցնդէին ,
եթէ անմիջապէս չը յիշէի որ կարդացածս
օտար թերթ մը , տկար մտքի մը ծնունդն
եւ որ աւելին է որոմնարկ թշնամոյ մը բը-
նականաբար ունեցած մղուսն էր :

. . . Խմբագիր , կուղե՞ս գիտնալ թէ որն
է այս կէտը . — Վեհ . կաթողիկոսը խմբ-
ագրաց մատուցած ուղերձին պատասխան
չէ տուեր եղեր , եւ թէ խմբագրաց գրածը
սուտ կամ սխալ է եղեր , անոնցմէ գանգա-
տեթ է եղեր : Է՛հ Մէճմուլա , ասոնք մեզի
կըլլեցնելու համար ի՞նչ ապացոյց ունիս :

Բայց դնենք վայրկեան մը թէ վեհ . կա-
թողիկոսը իրաւ , պատասխան տուած չըլ-
լալը , Մէճմուլայի գանգատած ու ցաւակցած
ըլլար : . . .

Քննենք թէ ի՞նչ էր ուղերձը եւ պա-
տասխանը .

Ա. Ամբողջութիւն Լուսաւորչական եկե-
ղեցւոյ .

Բ. Պաշտպանութիւն անհատական իրա-
ւանց . 10

Գ. Մաւալումն դաստիարակութեան .

Այս առաջարկութիւնները խմբագրաց չը
վերաբերիր միայն , հապա բոլոր ազգին ,
ազգն է ասոնք վեհափառ կաթողիկոսէն
պահանջողն ու յուսացողը :

Ազգին այս երեք խնդիրներուն ինչ պա-
տասխան տուեր է Վեհ . կաթողիկոսը , մի-
թէ խմբագրաց չափազանց գովե՞ստ մը տուեր
է , դուք էք ազգին աստուածը իման խօսք
մը տուեր է որ Մէճմուլան սուտ հանել կը
ճգնի , — չէ . հապա . —

« Այդ առաջարկութիւնները ինչ յուսա-
ցէք , իմ պարտականութիւններս՝ են ասոնք ,
կը խոստանամ առաջի Աստուծոյ անոնք կա-
տարել . — ըսեր է , միթէ հաւատալու բան
է որ ասոնք իմ պատասխանները չեն ըսէ
վեհ . կաթողիկոսը որ ըսել է , թէ ինչ բան
մը մի յուսաք , եւ պարտմը չունիմ , ես որ-
կար չեմ ու զօրաւոր եմ . ես ձեր բացար-
ձակ Տէրն ու աստուածն եմ , ոչ ոք ինչ բան
մը պահանջելու իրաւունք չունի , եւ այլն
հաւատա՞նք ասոնց , կրնա՞յ ըլլալ : Ո՛հ
(Աստուած մի՛ արասցէ) եթէ ըլլայ , ան ա-
տենը , ո՞հ ան ատենը , իրաւամբ իւր չուրջը
ոչ ոք պիտի գտնէ :

Ի վերջոյ Մէճմուլա թող չը կարծէ որ մի-
այն այս կէտը պիտի առնէինք ի քննադա-
տութիւն եթէ 1860 ի ապտակները չը յի-
շէինք , եւ յօդուածոյս երկարութեան եր-
կիւղը չը կրէինք :

Միւս կէտերուն պատասխանը ընթերցո-
ղը շուտով կը գտնայ Եպիմէնիդէս ի Վոսթոր
անուն տնտրակին մէջ , եթէ զՄէճմուլան ամ-
բողջ տեսնել կուգէ նէ , Տքնութիւնք Հայրե-
նասիրի տնտրակին մէջ կը գտնայ որ եր-
կուքն ալ մեծարգոյ խաչատուր Միսաքեա-
նի աշխատասիրութիւնն է :

Հայ Խմբագրաց ալ կաղաչեմք որ պա-
տասխանելու համար պարապ ժամանակ չը
փառնեն :

1867 մարտ Հայութեան բարւոյն
ցանկացող
Հայ պատանի մը

Ի Լ Ա Ն Ա Թ

Տօգթօր Գալուստեան , բէնճիճմպիհ
կիւնլէրի , սաաթ 7 եւ գատար , Գալեօն
ճու-գուլուղունտա , Գուլուղուն եւ
նընտաքի Թարլա-պաշը ճատտէսինաէ վա-
գը 195 նիւմէրու խանէսինտէ , խայ-
րաթ պագմագտա տըր :

Սիւսահ համամտա նիւմէրօ 46 Սար-
րաթ Թուսիկին տիւքքեանընտա , հէրնէ-
վի վարագայի սահիհէ սաթըլտըղը , վե-
ճիւմա կիւնլէրի տալիս աշքգ պուլուն-
տուղու իլան զըլնըր :

ՍԱՀԻԳ ՂԱԶԻԹԱ
ԿԱՐԱՅԵՑ Ե. ՓԱՆՈՍԵԱՆ
ԼԷՎԱՆԹ ԶԵՐԱԼՏԵՆ ԹԱՊԻԱՆԵՍԻՆԵՑԷ
ՊԵՐՕՂԵՐՏԱ ՏՈՂԲՈՒ ԵՈՂԵԱ , ՏՈՂԲՈՂԱՆ ԱԶՏՈՂԵԱ
ՊԵՐԱՏԵՐԵՐ ԳԱՐԵՐՈՒՄ ՆԻՍԵՐՈ 167 .